

Beretning over arkæologisk undersøgelse af anløbsplads fra yngre germanertid og vikingetid ved

VESTER EGESBORG 2000

Anløbsplads, yngre jernalder.

NÆM 1997:120

'VESTER EGESBORG'

sb. 17

stednr. 05.04.01.

Vester Egesborg s.,

Hammer h.,

Præstø a.

Jf. beretning NÆM 1997:120, 'VESTER EGESBORG 1997' og beretning NÆM 1997:120, 'VESTER EGESBORG 1999'.

INDHOLD

Resumé	3
Baggrund for undersøgelsen	3
Topografi	3
Undersøgelsens forløb	3
Metode og dokumentation	4
Målesystem	5
Undersøgelsens resultater	6
Hustomter	6
Gruber	15
Kulturlag	16
Konklusion	17

Bilag

Oversigtskort (målebordsblad)	A
Felt (1:800 og 1:400)	B
Anlægsbeskrivelse	C
Fotoliste	D
Tegningsliste	E
Løsfundliste	F
Kopi af rentegn. (nedsat 50%)	G

Resumé

Udgravningen i foråret 2000 afdækkede ca. 1950 m² af en kystnær del af anløbspladsen ved Vester Egesborg. Der undersøgtes 16 grubehuse og tre mindre treskibede bygninger samt 68 m² af et 5-13 cm tykt kulturlag. Alle bygninger kunne dateres til 6. og 10. årh., og der var en klar koncentration af huse og anlæg i feltets østlige halvdel. Kulturlaget overlejlrede hus 67, der ikke kunne dateres præcist, men det rummede ikke østersøkeramik.

Baggrund for undersøgelsen

Nationalmuseet havde i 1965 gennemført en begrænset prøveundersøgelse på en kystnær mark ved Dybsø Fjord, ca. 1 km syd for landsbyen Vester Egesborg, efter at dyrlæge Bent Fugl Petersen, Lov, havde indleveret skår af østersøkeramik, bronzegenstande fra germansk jernalder og vikingetid, samt en kufisk sølv mønt (NM I 433/65 og 405/70, jf. beretning ved dr.phil. Mogens Ørsnes). Undersøgelsen viste, at der fandtes anlægsspor og kulturlag fra yngre germanertid og vikingetid på stedet.

Det pågældende areal har siden 1993 ligget i brak, men står for at skulle genopdyrkes med deraf følgende dybdepløjning. En prøvegravning i 1997 (jf. NÆM 1997:120, beretning ved cand.phil. Birgitta Gärtner) viste, at lokaliteten var 2-3 ha. stor, og at der både var grubehuse og et enkelt treskibet hus. På grund af dyrkningstruslen fandt Det arkæologiske Nævn, at der var grund til at udgrave pladsen inden dybdepløjningen iværksættes, og i 1999 afdækkedes 7600 m² (jf. NÆM 1997:120, beretning ved Jens Ulriksen). Undersøgelsen i år 2000 var en fortsættelse af denne nødudgravning. At udgravningsfeltet placeredes i den strandnære del af lokaliteten skete på opfordring af DAN, der ønskede dette område belyst. I 1997 gik søgegrøfterne G, H og I gennem dette område. De viste, at der bl.a. var et par grubehuse og et ovnanlæg, men at mængden af anlægsspor ikke syntes særlig omfattende.

Topografi

Lokaliteten ligger inderst i Dybsø Fjord nogle hundrede meter syd for landsbyen Vester Egesborg (bilag A). Dybsø fjord er et ganske lavvandet farvand med flere mindre vige og en større, nu inddæmmede, fjordarm mod nord til Vejlø. Omtrent 6 km vest for pladsen, der befinder sig i den absolut inderste del af fjorden, ligger Dybsø som en prop i munden, og kun to smalle render giver forbindelse til Karrebæksminde Bugt og Smålandsfarvandet. Mod nordvest er der forbindelse til Karrebæk Fjord og Susåens munding ved Appenæs.

Anløbspladsen ligger på et sandet areal, der skråner jævnt mod vest til Dybsø Fjord. Mod nord er kysten præget af en bred og flad forstrand med vidtstrakte strandenge, mens den mod syd og sydøst rejser sig med en markant skråning, der krones af gravhøjen Stejlebanken (19 m o.h.). Syd herfor findes Kyllbækkens udløb omgivet af lave strandenge og vådområder. Mod øst falder terrænet mod et mindre vådområde et par hundrede meter væk.

Undersøgelsens forløb

Undersøgelsen pågik mellem den 3. april og 26. maj 2000. Den ansvarlige udgravningsleder var mus.insp. Thomas Roland, mens undertegnede var daglig leder. Stud.mag. Katrine Kølle Hansen var udgravningsassistent frem til den 5/5, hvor hun stoppede. Stud.mag.erne Maja Andresen og Jonas Christensen deltog i hele perioden, mens stud.mag. Vibe Jørgensen var med fra 8/5 til 26/5. I kortere eller længere perioder tilknyttedes amatørarkæologen Søren Therkelsen, Næstved, der dels

gik med metaldetektor, dels medvirkede i den egentlige udgravning. Detektorafsøgning ved muldafrømning blev foretaget af Peter Bjørnstrup, Roskilde, og Michael Jensen, Roskilde.

Metode og dokumentation

Pløjelaget blev afrømmet med gravemaskine, og i den forbindelse blev muldlaget afsøgt med metaldetektor. Efterfølgende afsøgtes jordbunkerne i flere omgange, og efter tildækningen afsøgtes feltarealet atter.

Dokumentation af anlægsspor blev tegnet på folie i 1:50 (T111-126). I enkelte tilfælde var der, i forbindelse med udgravningen af grubehuse, anledning til at lave detailtegninger i 1:20 af flader (DT 19-24). Snittegninger blev lavet i 1:10, og er nummereret fortløbende fra ST 138.¹ Anlæggene nummereredes fortløbende med arabertal, begyndende med A2239 og sluttende med A2478. De foregående numre hører til udgravningerne i 1997 og 1999.

I forbindelse med undersøgelse af grubehuse fik de til huskonstruktionen hørende stolper almindeligvis samme A-nummer som selve gruben, men forsynedes desuden med et bogstav (f.eks. A2239a). En meget stor del af de påtrufne fyldskifter blev snittet. Denne fremgangsmåde var nødvendig, da tusindvis af dyregange og dybtgående majsrodde gjorde iagttagelser i fladen tvivlsomme. Ved snitning kunne mange formodede anlægsspor sløjfes. Omvendt var der tilfælde, hvor noget som lignede dyregange i fladen viste sig at være regulære stolpehuller. Stolpehuller, der indgik i huskonstruktioner blev snittet, tegnet og tømt, mens øvrige stolpehuller kun blev tømt, hvis der var gjort fund ved snitningen.

Samtlige grubehuse, som blev påtruffet, blev snittet, tegnet med udgangspunkt i en kotenivelleret niveausnor og tømt. Det skal dog bemærkes, at et grubehuslignende fyldskifte blev fundet under kulturlaget i feltets nordøstlige hjørne. Det skete på udgravningens sidste dag, hvorfor anlægget ikke blev undersøgt nærmere. Grubehuse blev soldet. Der anvendtes en maskestørrelse på 2 mm i soldene i forbindelse med udgravningen af A2239, A2240, A2247 og A2258, og 3 mm-masker ved soldning af fyld fra A2315, A2428 (sydside), A2429 (nordside), A2454, A2455 og A2456. Det viste sig imidlertid forbundet med særdeles store vanskeligheder, når det havde regnet, hvorfor soldningen som hovedregel foregik gennem 4 mm-masker. I perioder med megen regn måtte enkelte grubehuse udgraves med graveske. Af hensyn til en eventuel forekomst af smedeskæl o.lign. afsøgtes solderesten systematisk med magnet. Fylden opdeltes rutinemæssigt i 10 cm tykke kunstige niveauer. Det skete for at kunne adskille topfyld, der i sagens natur kan være "forurennet" af yngre materiale i forbindelse med pløjning, ligesom fund fra bundlaget kan sorteres fra ved den efterfølgende bearbejdning. På Vester Egesborg-pladsen er en udskillelse af topfylden så meget mere vigtig, da der i flere tilfælde var tale om nedsunken kulturlag, der, som nævnt, forseglede store dele af lokalitetens anlægsspor.

I den nordøstlige del af felt 7 undersøgtes en del af kulturlaget, der som nævnt findes over store dele af pladsen. Området opdeltes i 2 x 2 m store ruder, der benævntes ved bogstaverne fra A til V (eksl. bogstavet 'I'), og som soldedes efter samme retningslinier som grubehusene.

Der var en del gruber fordelt i felterne, og p.g.a. fund af værkstedsgruber i de foregående sæsoner blev disse dokumenteret på samme måde som grubehusene.

Genstande, fundet i anlæg, nummereres fortløbende indenfor hvert anlægsnummer (f.eks. 1997:120 2239 x 1, 2, 3 o.s.v.). Ved beretningens udarbejdelse er fundmaterialet ikke bearbejdet i sin helhed, hvorfor der ikke er vedlagt fuldstændige fundlister og -beskrivelser.

---

¹ ST 45 til ST137 er snittegninger fra 1999-udgravningen. I beretningen over 1997-undersøgelsen er snit- og detailtegninger blandet sammen, så ST1-44 er forbeholdt snittegninger herfra, ligesom det er tilfældet med DT1-18.

Målesystem

Målesystemet var i princippet det samme som i 1997 og 1999. Det etableredes i 1997 med totalstation og er sikret i forhold til System 34. Målesystemet reetableredes i henhold til ældgamle dogmeregler og håndholdte målebånd. I markens sydskel fandtes et nedrammet jernrør, der formodedes at være identisk med koordinaten 500/994 i det lokale målesystem, (jf. beretning for udgravningen 1997), og ved at måle 16 meter mod nord og grave gennem overjorden fandtes hele tre 11-tommer søm, siddende i et målepunkt fra 1997. Punktet skulle i så fald være 500/1000, og herfra blev en ret linie afsat v.h.a. landmålerstokke i vestlig retning, og vinkledes mod nord til felt 7's østende. I gravebogen har jeg den 10/4 noteret, at målesystemet "passer mistænkeligt godt." i forhold til de fra 1997 kendte anlægs placering (A77 og hus 60). Ved en kontrolmåling i 2001 viste det sig imidlertid, at jernrøret i sydskellet *ikke* havde noget med 1997-målesystemet at gøre. Hvor det så kommer fra, er en gåde. Desuden var de tre 11-tommer søm ikke anbragt i '500/1000', men snarere i 504/1000. Målesystemet i felt 7 er med andre ord uden rimelig sammenhæng med målesystemet fra 1997 og 1999. Feltets placering i landskabet er dog sikret ved indmåling i forhold til de gennemgående søgegrøfter med anlæg fra 1997.

Nivelleringen skete i forhold til DNN. Toppen af et jernrør i kanten af fyrretræsplantagen mod nord var blevet indmålt som 'punkt 3' og nivelleret i 1997. Koten var 6.50 m o.DNN.

Undersøgelsens resultater

Felt 7 omfattede ca. 1950 m² fra den nord-sydgående markvej i øst til skellet til den tilsåede nabomark i vest. At feltet ikke er orienteret i forhold til plantagen i kort afstand mod nord, skyldes dels et ønske om at belyse forholdene på hældet, der er mere udtalt, hvor feltet placeredes, dels var det planen at åbne arealerne omkring ovnanlægget A77 og grubehus 60, to anlæg som blev erkendt i 1997.

Efter muldafrømningen måltet et fald fra kote 7.36 m i feltets østende til kote 2.75 m i vest. Undergrunden var sandjord, der i den østlige halvdel gennemgående var tør, løs og lys gul sand, mens der vest for hus 60, (og søgegrøft H fra 1997), tydeligvis var fugtigere, og sandet var mere kompakt og let gruset og med meget okker. Der er formentlig tale om udtrængning af fugt fra grundvandet, der presses mod overfladen ved bakkefoden, som det f.eks. kommer til udtryk i det nærliggende kildevæld. Der er imidlertid ikke tale om, at der kom klart vand i hullerne på noget tidspunkt. Det er dog værd at bemærke, at mængden af anlægsspor var meget beskeden i det fugtige sand. Her lå grubehusene 60, 61, 62 og 63 relativt nær hinanden og hus 60, mens det vestligste hus, grubehus 64, fandtes ved feltets vestgrænse.

Hustomter

Husene er forsynet med fortløbende numre i arabertal, begyndende med hus 52 og afsluttende med hus 69. Lavere numre hører til i de foregående års udgravninger. For beskrivelserne af hustomterne gælder, at de angivne størrelser og dybder er de maksimale målt ved/fra afgravet overflade, og orienteringen efter placeringen af de tagbærende stolper. Afstanden mellem de tagbærende stolper er målt fra stolpehullernes centrum. T-nr. angiver original fladetegning, ST-nr. angiver snittegning og DT-nr. er detailtegning.

Hus 52

Felt 7

T 111, 114,

ST 159.

Dia: 98-101

S/H 2: 28-31

Grubehus. A2454, A2454a, A2454b, A2454c, A2454d, A2454e.

Et uregelmæssigt rundet fyldskifte (4,85 x 3,20 m), orienteret Ø-V, og nedgravet 54 cm i undergrundssand, med jævn bund og stejle sider. Huset er i to faser, hvor den ældste udgøres af lag 1, 2 og 7, mens den anden består af lag 4, 5 og 6, hvor sidstnævnte er bundlag. I grubens bund påvistes fem fyldskifter, der alle står indenfor fase 2's diameter, men hvoraf A2454a ikke kan betegnes som et stolpehul, men blot må kategoriseres som et fyldskifte. A2454d og A2454e fandtes i vestenden, og er begge store og kraftige stolpehuller, der må henføres til de to byggefaser. Det samme gælder for A2454b, mens A2454d er et betydelig spinklere stolpehul. Umiddelbart udenfor grubens østgavl er registreret et stolpehullignende fyldskifte på fladetegningen, men anlægget figurerer ikke blandt de snittede stolpehuller. Det kan ikke afgøres til hvilken grubefase de tagbærende stolper hører. Den maksimale afstand mellem to tagbærende stolpehuller er 2,80 m.

Fund: Bopladskeramik, østersøkeramik, fire tenvægte af keramik, sandsten og klæbersten, forglasset sand, esseslagge med kant, basalt, ½ hvid glasperle, del af lystertand af jern, tværhøvl, smedeskæl, dyreknoget, fiskeknoget.

Datering: 10. årh. Østersøkeramikken ser ud til at være Vipperowlignende. Basalt er andre steder på pladsen fundet sammen med klæbersten, skibsformet ildstål, konisk tenvægt af keramik og østersøkeramik.

Hus 53

Felt 7

T114,

ST141, 158, 161.

DT20, 21.

Dia: 57-59, 66-75, 80-90,

S/H 1: 23-25, 33-36A, S/H 2: 1-4, 9-19.

Grubehus. A2355, A2355a, 2355b, 2355c, 2355d, 2355e, 2355f, 2355h, 2355g, 2355i, 2355j, 2355k, 2355l, 2355m, 2424, 2425, 2446.

Et uregelmæssigt, pæreformet fyldskifte (5 x 4,80 m), orienteret Ø-V, og nedgravet 48 cm i undergrundssand. Efter fjernelse af niveau 1 var fyldskiftet betydelig mindre (3,7 x 3,5 m). Bunden var jævnt, men markant skrånende fra øst mod vest. Vestsiden var stejl, mens østsiden var mere trappeformet. Huset er eksisteret i en enkelt fase. Et gennemgående bundlag, lag 19, overlejres umiddelbart partielt af et 5-15 cm tykt lag af rødbrændt ler, lag 14. Større eller mindre indslag af rødbrændt ler i klumper eller nister er kendetegnende for en del af fylden. Bemærkelsesværdigt var lag 8, der fremstod som en 30 cm lang og 3-4 cm tyk linse af kalkagtigt materiale, hvorfra en jordprøve er udtaget. I den øvre del dækker lag 2 med varmesprængte sten hele grubens udstrækning i et 15-25 cm tykt lag. Øst for lag 2 var lag 18, der er karakteriseret som "orange smuldersand", der lå på ren undergrund. Lag 18 kunne også udskilles ved afgravet terræn som et rundet fyldskifte på 1,55 x 1,50 m. Der er tale om et ildsted, og formentlig bunden af en ovn, hvis nedbrudte kappe udgør lag 14. På DT 21 ses dette lags udstrækning i fladen, hvor det desuden kunne konstateres, at der også var ubrændte lerpartier. Den tagbærende konstruktion udgøres af stolpehullet A2446, der stod udenfor grubens vestende. Hullet fra 51 cm dybt med rette sider og flad bund. Der var ingen tilsvarende stolpe i østenden af selve gruben, hvilket formentlig skyldes tilstedeværelsen af ovnen. Ca. 90 cm øst for ovnen, og dermed udenfor gruben, fandtes stolpehullet A2425, der var 31 cm dybt med stejle sider og rundet bund (jf. ST141). Umiddelbart øst herfor var stolpehullet A2424, der var 25 cm dybt med rette sider og rundet bund. Det er ikke usandsynligt, at et – eller begge – huller har indgået i tagkonstruktionen, stående i tilpas afstand fra ovnen.

Afstanden fra A2446 til A2425 er 6,30 m, mens den mellem A2446 og A2424 er 6,60 m. Spændet er overordentlig langt, og noget usædvanligt i forbindelse med et grubehus, men de relativt kraftige vægstolper, A2355k, A2355g og A2355h i sydsiden og A2355b, A2355c, A2355d, A2355e og A2355f i nordsiden, kan have båret en del af tagets vægt.. Det er karakteristisk, at vægstolpekonstruktionen ikke går længere mod øst end ovnen vestside, der vender ind mod huset. På nordøstsiden af ovnen fandtes stagehullet A2355m.

Fund: Bopladskeramik, brændt væevægt, hvæssesten af sort skifer, kværnsten af granit.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 54

Felt 7

T117.

ST150, 152.

Grubehus. A2241, 2241a, 2241b, 2241c.

Aflangt rundet fyldskifte (3,10 x 2,70 m), orienteret SSV-NNØ, nedgravet 25 cm i undergrundssand. Østsiden var stejl, mens vestsiden næsten var pløjet væk. Hér var kun 5-6 cm fyld tilbage. Bunden nogenlunde jævn, med svag fordybning midtpå. Der var intet bundlag, og tilfyldningen udgøres af et brunt lag sandmuld med varmesprængte sten (lag 1) og lys brun sandmuld (lag 2). I grubens nordvestside fandtes to tagbærende stolpehuller, A2241a og A2241b, på omtrent 20 cm i diameter og 20-25 cm's dybde. Begge havde rette sider, og hhv. flad og rund bund. I sydøstsiden fremkom det tagbærende stolpehul A2241c, der havde rette sider og flad bund, men var kun 9 cm dybt. Afstanden mellem A2241a og c var 2,20 m, mens den mellem A2241b og c var 2,60 m. Den tagbærende konstruktion var orienteret N-S.

Fund: Bopladskeramik, muligvis østersøkeramik, lerklining, forglasset sand, jernslagget, og dyreknogler.

Datering: Formentlig 10. årh.

Hus 55

Felt 7

T117.

ST156

Dia: 104-106

S/H 3: 2-4

Grubehus. A2315, 2315a, 2315c, 2315d.

Aflangt uregelmæssigt fyldskifte med udposning mod SØ (3,20 x 4,90 m), orienteret N-S, og nedgravet 75 cm i undergrundssand. Fyldskiftet var delvist sammenhængende med et kulturlag, der efter muldafrømningen helt fortegnede grubens form og størrelse. Genstande fra A2315 niv. 1 kan derfor omfatte materiale fra kulturlaget. Da snittet blev lagt, kom det derfor til at ligge temmelig langt mod nord i forhold til grubens egentlige udstrækning. Siderne var næsten rette, og bunden flad med et 'trin' i den østlige halvdel. Udposningen mod SØ soldedes lagvist sammen med den øvrige grubefyld. Der er måske tale om en indgang, men ingen stolper. Der er øjensynlig tale om et hus i to faser, hvor den yngste har et bundlag mellem 40 og 50 cm under afgravet terræn. Her fandtes det gennemgående lag 4, der bestod af sortbrun sandmuld med nister af trækul. Det overlejreredes af to tykke, homogene fyldlag, lag 2 og 3. Under lag 4 fremkom lag 5 og 6, der umiddelbart virkede som undergrundsmateriale med nedsivning og dyreaktiviteter, men ved yderligere gravning viste det sig, at der var tale om et fyldlag fra husets første fase. Bundlaget udgjordes af lag 7, der mod øst, ved 'trinet', var forstyrret af en større dyreaktivitet. I bundlaget fandtes en kanelleret bjergkrystalperle, et stykke basalt og en trelagskam med smalle skinner og bronzenitter. Desuden var laget

karakteriseret brungrå sandmuld, der var sribet af horisontale lag af lysere sand. I vestenden fremkom det tagbærende stolpehul A2315a, der var 30 cm dybt med stejlt skrånende sider mod en rund bund. I profilen var desuden et pælehul, lag 10, der rakte 25 cm under bunden af gruben. Mod øst fandtes kun A2315d, der var et yderst beskedent, fladbundet stolpehul på 10 cm's dybde. Afstanden mellem A2315a og d var 2,95 m, orienteret N-S.

Fund: Bopladskeramik, østersøkeramik af Menkendorftype, vævevægt, bikubeformet tenvægt, lågoverfald af bronze udformet som dyrehoved i Borrestil, fragmenter af basaltkværnsten, perle af bjergkrystal, ½ trelagskam og tandplader, klæbersten, tynd jernplade på ca. 10 x 20 cm, smedeskæl, dyreknogler og fiskeben.

Datering: 10. årh. Trelagskammen synes sen, og med sine bronzenitter nærmest middelalderlig! Basalt er andre steder på pladsen fundet sammen med klæbersten, skibsformet ildstål, konisk tenvægt af keramik og østersøkeramik.

Hus 56

Felt 7

T117.

ST150, 155.

Grubehus. A2242, 2242a, 2399b.

Aflangt rundet fyldskifte (2,75 x 2,30 m), orienteret N-S, nedgravet 33 cm i undergrundssand med skrånende sider og jævn bund. Fylden var homogen, bestående af to tykke lag med varmesprængte sten. I grubens østende fandtes det tagbærende stolpehul A2242a, der var 28 cm dybt med næsten rette sider og flad bund. Stolpesporet kunne udskilles. Umiddelbart vest for gruben var det andet tagbærende stolpehul, A2399b, der var 23 cm dybt med rette sider og flad bund. Afstanden mellem de tagbærende stolpehuller var 2,60 m, orienteret VSV-ØNØ.

Fund: Bopladskeramik, muligvis skebor, jernslagge og dyreknogler.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 57

Felt 7

T116.

ST146, 154.

Dia: 32-38, 40-41, 62-63,.

S/H 1: 1-6, 29-30.

Grubehus. A2239, 2239a, 2239b, 2239c.

Rundet fyldskifte (ca. 2,50 x 2,45 m), der i fladen ikke kunne adskilles fra A2240 mod vest. Heller ikke i snittet var forskellen særlig tydelig, men ved bunden af lag 1 kunne de to gruber separeres således af A2239 var yngre end A2240. A2239 var i det øst-vestgående snit 2,40 m lang, nedgravet 22 cm i undergrunds med stejle sider og bunden jævn. Fylden bestod kun af lag 1, der var homogen brun sandmuld med brændte sten. I østenden af grubens bund fandtes det tagbærende stolpehul A2239a, der var 27 cm dybt med skrå sider og skrånende bund. Ved at forlægge snittet af A2240 mod syd fandtes A2239b, der var det vestlige tagbærende stolpehul, 37 cm dybt med stejle sider og flad bund. Det gennemskar tydeligt fyldlagene i A2240. Afstanden mellem de tagbærende stolpehuller var 2,40 m, orienteret Ø-V. I grubebundens syddel fandtes desuden stolpehullerne A2239c og A2239d, der stod med en indbyrdes afstand af 50 cm, orienteret SSØ-NNV. De var begge fladbundede med rette sider, hhv. 11 cm og 25 cm dybe. Deres funktion er uvis.

Fund: Bopladskeramik, tenvægt af ben, enkeltskallet skålformet bronzefibel, kort trelags enkeltkam, jernkniv, forglasset sand, smedeskæl, lerklining, dyreknogler og fiskeben.

Datering: Keramik og skålfibel peger på 9. årh., mens kammen har paralleller fra 11. årh.

Hus 58

Felt 7

T116, 118.

ST154

Dia: 22-39, 62-63.

S/H 1: 3-7, 29-30

Grubehus. A2240, 2240a, 2240b, 2240c.

Rundt fyldskifte (2,40 x 2,50 m), der i fladen ikke kunne adskilles i forhold til A2239 mod øst. Ved snittet viste det sig, at A2240 var stratigrafisk ældst, nedgravet i undergrundssand med stejle sider og flad bund. Der var et 5-15 cm tykt bundlag, lag 3 og 8, der stoppede brat ved den østlige tagbærende stolpe, A2240c, der bestod af lagene 4, 5 og 6. Resten af gruben var fyldt af lag 2, der rummede brændte sten. A2240c var nedgravet 24 cm under grubens bund med stejle sider og rundet bund. Stolpesporet kunne udskilles i forhold til nedgravningen. Det vestlige tagbærende stolpehul, A2240b havde næsten rette sider og flad bund, nedgravet 22 cm under grubens bund. Den indbyrdes afstand mellem de tagbærende stolpehuller var 1,80 m, orienteret N-S. I grubens ØSØ-lige kant var et 12 cm dybt fyldskifte på 45 cm i diameter, bestående af lys brun sandmuld. I tilknytning hertil og i grubebundens syddel fandtes flere vævevægte in situ.

Fund: Bopladskeramik, muligvis østersøkeramik, ubrændte vævevægte, spids af bennål, hvæssesten af sort skifer, jernkniv, smedeskæl, forglasset sand, lerklining, hjortetak, dyreknogler og fiskeben.

Datering: Formentlig 9.-10. årh.

Hus 59

Felt 7

T116.

ST148, 149.

DT19

Dia: 56, 60, 61, 76-79

S/H 1: 26-28, S/H 2: 5-8.

Grubehus. A2258, 2258a, 2258b, 2258c, 2258d, 2258e.

Rundet fyldskifte (3,95 x 3,55 m) nedgravet 73 cm i undergrundssand med stejle sider og flad bund. De to øverste lag (lag 1 og 2) udgør den øverste halve meter fyld, og er præget af mange varmesprængte sten. Disse to horisonter overlejrer lag 3, der også ses i hele profilet's længde, mens som fremstår forbavsende bølget. I østenden afbrydes lag 3 imidlertid af en op til 10 cm tyk plamage af brændt og ubrændt ler (jf. lag 5 og DT19), der må opfattes som rester af en ovnkappe. Det er sandsynligt, at de nævnte lag – inkl. ovnkappen – hører til husets yngre fase. Herunder lå lag 7 og 12, der var op til 20 cm tykke med kompakt konsistens. Herunder var undergrundssand. I grubens bund fremkom flere stolpehuller, hvoraf de 26-30 cm dybe A2258a og A2258c udgjorde resterne af den tagbærende konstruktion i vestenden, mens A2258d's to 28-32 cm dybe faser er de tilsvarende stolper i øst. Hvilke stolper, der skal parres til bygningens to faser, kan ikke afgøres med sikkerhed. Den indbyrdes afstand fra øst til vest er minimum 2,35 m og maksimum 3,0 m. I grubebundens NØ-side snittedes stolpehullet A2258b, der var 12 cm dybt med skrå sider og flad bund. Ca. 1,35 m syd herfor var et stolpehul, A2258e, af tilsvarende dimensioner, stratigrafisk yngre end det tagbærende stolpehul A2258d fase 2.

Fund: Bopladskeramik, østersøkeramik, hvæssesten, trelags enkeltkam, ubrændte vævevægte, bronze, jernnøgle, forarbejdet rav, forarbejdet hjortetak, klæbersten, smedeskæl, lerklining, forglasset sand, dyreknogler og fiskeben.

Datering: 9.-10. årh.

Hus 60

Felt 7

T119.

ST154

Grubehus. A2354, 2354a, 2354b.

Aflangt rundet fyldskifte (3,0 x 2,5 m), nedgravet 7 cm i undergrundssand. Bunden var flad. Fylden var homogen brun sandmuld, dog præget af en del dyreaktivitet. I længdeprofilets vestende var en trinformat struktur, hvis fyld ikke kunne adskilles, men som utvivlsomt er et fladbundet stolpehul, nedgravet til 25-30 cm under grubens bund, hvor stolpen er blevet fjernet inden gruben fyldtes. Omtrent 0,5 m NV herfor fandtes i grubebunden et tagbærende stolpehul, A2354a, der var 40 cm dybt med stejle sider og flad bund. I grubens østende var et stolpehul i to faser, A2354b, hhv. 26 cm med flad bund og 32 cm dybe med rundet bund. Begge havde rette sider. Hvilke stolper, der skal parres, kan ikke afgøres med sikkerhed, men udfra stratigrafi og fyld er det sandsynligt, at A2354a og A2354b fase 1 hører sammen. Den indbyrdes afstand mellem stolpehullerne var 2,25 m, orienteret Ø-V med en lille drejning mod N, mens det andet par stod med en indbyrdes afstand af 1,80 m, orienteret Ø-V.

Fund: Bopladskeramik, jernkniv, lerklining, dyreknogler og fiskeben.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 61

Felt 7

T121.

ST151

Grubehus. A2429, 2429a, 2429b, 2429c.

Aflangt rundet fyldskifte (2,70 x 2,30 m), nedgravet 22 cm i undergrundssand med relativt jævn bund, der dog er dybere midtpå. Det er kun indenfor dette område på ca. 1,5 m i diameter, at der er opsamlet genstande i niveau 2 (jf. T121). Fylden var homogen brunsort sandmuld med pletter af brændt ler, trækul og varmesprængte sten. I grubens østende fandtes det tagbærende stolpehul A2429a, der var 30 cm dybt med rette sider og flad bund. I vestenden af grubens bund var det andet tagbærende stolpehul, A2429c, der var 24 cm dybt med rette sider og jævn bund. Den indbyrdes afstand mellem hullerne var 2,50 m, orienteret NNV-SSØ. Ca. 0,5 m NNV for A2429a fandtes stolpehullet A2429b, der var 15 cm dybt med rette sider og flad bund. Dens funktion kan ikke umiddelbart afgøres.

Fund: Bopladskeramik.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 62

Felt 7

T120.

ST153

Grubehus. A2428, 2428a, 2428b, 2428c, 2428d, 2428e.

Aflangt rundet fyldskifte (3,55 x 2,95 m) nedgravet 31 cm i undergrundssand, jævnt skrånende sider og jævn bund med fordybning midtpå, hvorfra opsamling af genstande mærket 'niveau 3' stammer (jf. T120). Alle niveauer udgravet med ske p.g.a. fugt. Fylden bestod af et lag homogen grålig sandmuld, der tydeligt skærer A2428b, og som delvist er fyldt i A2428a. De to nævnte anlæg er tagbærende stolpehuller i grubens østende, og alt tyder på, at A2428b hidrører fra bygningens fase 1, mens A2428a er fra fase 2, hvor stolpen er trukket op, hvorefter grubefylden også er endt i hullet.

Omtrent 0,5 m syd for disse to stolpehuller fandtes A2428e, der var 26 cm dybt med rette sider, flad bund og stolpespor. Der er formentlig tale om en reparation af den tagbærende konstruktion. I grubebundens vestende fandtes det tagbærende stolpehul A2428d, der var 26 cm dybt med rette sider og flad bund. Udenfor gruben var det tagbærende stolpehul, A2428c. Det var nedgravet 32 cm fra afgravet terræn, og havde rette sider og flad bund. Det kan ikke afgøres med sikkerhed hvilke stolper, der har hørt til hvilken fase, på baggrund af stratigrafier eller fyld. Sammenligner man hulbundens kote, synes der at være bedst overensstemmelser mellem A2428b og A2428c, hvis indbyrdes afstand var 3,5 m, orienteret Ø-V med en svag drejning mod NV. A2428d tilhører således husets 2. fase sammen med A2428a, hvorimellem afstanden var 2,5 m. Hvilken fase A2428e tilhører kunne ikke afgøres.

Fund: Bopladskeramik, keramikskår der ligner YR, brændte væbevægte.

Datering: Bopladskeramikken kan tilhøre tidsrummet 6.-10. årh. Skårene, der ligner YR, er besynderlige på en lokalitet, hvor denne periode i øvrigt ikke er repræsenteret.

Hus 63

Felt 7

T123.

ST151

Dia: 53-55.

S/H 1: 20-22.

Grubehus. A2427, 2427a, 2427b, 2427c, 2427d, 2427e, 2427f, 2427g.

Ovalt fyldskifte (2,90 x 2,35 m) generelt nedgravet 18 cm i undergrundssand, men A2427c er en rundet fordybning på yderligere 20 cm (jf. T123) bestående af sortbrun sandmuld med aske, trækul og varmesprængte sten. Mod øst var grubens kant stejl, mens den løb jævnt ud i ingenting mod vest, hvor A2427g afsluttede den. Fylden var homogen. Som nævnt sås A2427g i profilet som et 18 cm dybt stolpehul, målt fra afgravet terræn, med rette sider og flad bund. Få centimeter øst herfor var stolpehullet A2427f, der var nedgravet omtrent 20 cm under grubens bund, og havde rette sider og flad bund. Efter tømning af grubens norddel, der foregik med ske p.g.a. fugt, fandtes A2427e, hvis fase 1 (snittets lag 2) var 32 cm dyb med rette sider og flad bund, mens fase 2 var 31 cm med stejle sider og let skrånende bund. I grubebundens østende fandtes A2427a, der var 20 cm dybt med stejle sider og flad bund (snittets lag 2). Stratigrafisk yngre var A2427b (snittets lag 1?, 3 og 4), der var 30-38 cm dyb med rette sider og trinformat bund. Heri sås stolpesporet, der var 28 cm dybt, og i fylden fandtes flere keramikskår. At parre de to østlige stolpehuller med de fire vestlige er ikke ligetil, da hverken form, fyld eller bundkote på stolpehullerne stemmer overens. Det er tænkeligt, at husets ældste tagkonstruktion har været båret af A2427e fase 1 sammen med A2427a, hvis indbyrdes afstand var 2,40 m, orienteret Ø-V med en svag drejning mod NV. Den anden fase af huset har haft A2427e fase 2 og A2427b som tagbærende stolper med en indbyrdes afstand af 2,70 m, orienteret Ø-V med en drejning mod NV. Hvorvidt de to overskydende stolpehuller i vestenden er forstærkninger eller udbedringer af tagkonstruktionen kan ikke afgøres. I grubebundens sydvestlige kvadrant fandtes stolpehullet A2427d, der var 13 cm dybt med rette sider og flad bund. Funktionen er ukendt.

Det var i øvrigt bemærkelsesværdigt, at undergrundssandet var vandlidende omtrent 0,5 m under afgravet terræn, og der var meget okker i undergrunden.

Fund: Bopladskeramik, tabletformet tenvægt, jernkniv, lerklining, dyreknogler og fiskeben.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 64

Felt 7

T124, 126.

ST155.

Dia: 46-51, 91-97

S/H 1: 14, 17. S/H 2: 20-27.

Grubehus. A2426, 2426a, 2426b, 2426c, 2461.

Lidt uregelmæssigt rundet fyldskifte (2,90 x 3,55 m), nedgravet 15 cm i undergrundssand med jævn bund. Det viste sig, at der var tale om et næsten helt nedpløjet grubehus, hvor der generelt kun var 5-10 cm fyld tilbage. Pløjelaget på stedet var kun 20 cm tykt. Fylden var homogen sortbrun sandmuld med mange varmesprængte sten og trækul. Den tagbærende konstruktion udgjordes af A2426c, der sås i længdeprofilets vestende. Stolpehullet var 15 cm dybt med stejle sider og flad bund (jf. profiltegning af A2426, lag 2). Den tilsvarende tagbærende stolpe i øst, A2461, stod omtrent 0,75 m udenfor gruben. Den var 9 cm dyb med stejle sider og flad bund. Den indbyrdes afstand mellem stolperne var 3,60 m, orienteret Ø-V. I grubebundens sydvestlige kvadrant fremkom allerede ved muldafrømningen en del af et stenlagt ildsted, A2426a, der bestod af en 20 x 30 cm stor flad sten af rød granit, der var omgivet af mindre, ligeledes flade, varmesprængte sten (jf. snittegning ST155). Langs nordkanten var et 5 cm tykt lag af gul ler iblandet småsten, brændt flint, brændte ben og trækul. Herunder var varmesprænge sten. Umiddelbart syd for ildstedet, op af grubens afgrænsning, var stolpehullet A2426b, der var 11 cm dybt med rette sider og flad bund. Hele anlægget bærer præg af at være stærkt nedpløjet.

Fund: Bopladskeramik, hvæssesten, dyreknogler.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 65A

Felt 7

T117.

ST139, 140, 146.

Treskibet bygning. To sæt tagbærende stolper. A2264a, 2264b, 2274a, 2274b, 2286, 2291.

Bygningen, der var orienteret øst-vest, var kun bevaret i form af de tagbærende stolper. Det østlige sæt bestod af A2286 og A2291, der begge var temmelig store fyldskifter i fladen. Således var A2286 72 x 51 cm og 28 cm dyb, mens A2291 var 100 x 70 cm og 38 cm dyb længst mod øst.

Fyldskifternes betragtelige størrelse er muligvis afstedkommet ved opgravningen af stolperne, eller fordi der har været sat nye stolper ned i en fase 2. Den indbyrdes afstand på tværs var 3,20 m.

Husets andet sæt bestod af stolpehullerne A2274a og A2264a, der stod med en indbyrdes afstand af 3,20 m. Afstanden på langs i husets sydside var 6,60 m, mens den mod nord var 7,0 m. A2264a var 38 cm i diameter og 36 cm dyb med stejle sider og flad bund. I fladen kunne den ikke umiddelbart skilles fra A2264b, men i snittet fremgik det klar, at der var tale om to separate – men relativt ens – stolpehuller. A2274a var 50 cm i diameter og 25 cm dyb med stejle sider og stolpespor med skrå bund. Dette anlæg var stratigrafisk yngre end A2274b, der i snittet fremstod som et bredt, fladbundet stolpehul. De to b-huller kan være en fase 1 i bygningen, men som nævnt kunne samme forhold ikke fastslås med sikkerhed i østenden. Huset kan ikke beskrives som en særlig stringent bygning, men de markante spænd på langs og tværs er ikke ukendte vikingetidige bebyggelser på Sjælland. Den er muligvis afløser fra hus 65B (jf. nedenfor).

Datering: Der blev ikke gjort daterende fund i stolpehullernes fyld. Stolpernes placering tyder på, at der er tale om vikingetid, eventuelt sen yngre germanertid.

Hus 65B

Felt 7

T117.

ST139, 140, 147,

Treskibet bygning. To sæt tagbærende stolper. A2271, 2290, 2294, 2311.

Bygningen, der var orienteret øst-vest med en svag drejning mod NV, var kun bevaret i form af de tagbærende stolper. Det østlige sæt bestod af A2290 og A2294, der stod med en indbyrdes afstand på 2,15 m. Begge huller var lidt over 40 cm i diameter og 40-45 cm dybe, og lignede i øvrigt hinanden. Det vestlige sæt bestod af A2271 og A2311, der stod med en indbyrdes afstand af 2,30 m. A2311 var i fladen 63 cm i diameter, men sås i snittet at bestå af to faser, der var hhv. 42 og 50 cm dybe. A2271 var 50 cm i diameter og 52 cm dybt. Afstanden på langs mellem A2294 og A2311 i bygningens sydside var 6,15 m, mens den tilsvarende afstand mellem stolpehullerne i nordsiden var 6,50 m.

Som helhed er der ikke tale om et stærkt symmetrisk hus, dertil er uregelmæssighederne i afstandene mellem stolper og sæt for stor. Imidlertid er der tale om anselige stolpehuller, der trods alt er placeret på en måde, der kan antages at repræsentere en bygning.

Datering: Bygningen er placeret med næsten samme orientering og på næsten samme sted som hus 65A. Begge huse er karakteriseret af det lange spænd i længderetningen, mens tværspændet er omtrent 1 m mindre i hus 65B. Dateringen er formentlig sen yngre germanertid eller vikingetid.

Hus 66

Felt 7

T111, 114, 119, ST140, 142, 144, 146, 147.

Treskibet bygning. Træ sæt tagbærende stolper. A2248, 2288a, 2297, 2299, 2325 og 2438.

Bygningen, der var orienteret N-S med en let drejning mod SV, var kun bevaret i form af de tre sæt tagbærende stolper, og der var en maksimal afstand i længdeaksen på 11,80 m mellem det nordligste og sydligste sæt. Det nordligste sæt tagbærende stolper bestod af A2248 og A2325, der stod med en indbyrdes afstand af 2,15 m. Begge huller var mellem 40 og 50 cm i diameter, fladbundede og hhv. 10 og 25 cm dybe. Det midterste sæt bestod af stolpehullerne A2288a og A2438, hvor imellem den indbyrdes afstand var 2,75 m. Hullerne var omkring 40 cm i diameter, og 25-35 cm dybe med hhv. flad og rundet bund. Afstanden til det nordlige sæt var 6,0 m, mens afstanden til det sydlige sæt var 5,20 m i vestsiden og 5,80 m i østsiden. Det sydlige sæt bestod af stolpehullerne A2297 og A2299, hvor den indbyrdes afstand var 2,20 m. Begge huller var omtrent 50 cm i diameter i fladen, mens deres dybde var noget forskellig. Således var A2297 omkring 15 cm dyb med flad bund, mens A2299 var næsten 40 cm dyb med rund bund.

Som helhed er der tale om et treskibet hus med tre sæt tagbærende stolper, hvoraf de yderste sæt er indtrukne i forhold til det midterste. Stolpesætningen er velkendt på sjællandske bopladser fra yngre jernalder.

Datering: Huset kan dateres typologisk til yngre germanertid, formentlig 6.-7. årh.

Hus 67

Felt 7

T112. DT22-24. ST162, 163.

Dia: 107-125.

S/H 3: 5-22.

Grubehus. A2463, 2463a, 2463b, 2463c.

Grubehuset fandtes i felt 7's nordøstlige hjørne. Efter muldafrømningen lå der i dette område et kulturlag, som blev soldet, og efter at niveau 1 var fjernet, gav fyldskiftet sig til kende. Det betyder, at fund fra toppen af A2463 niv. 1 i husets sydside kan være opsamlet under kvm. N, O og V.

Gruben var aflangt rundet (4,30 x 3,34 m) nedgravet 64 cm i undergrundssand med stejle sider og jævn bund. Profil 1, der var det øst-vestgående hovedprofil, og profil 2, der var et tværprofil i

fyldskiftets østende, viste, at kulturlaget overlejrede grubehuset. Fulden bestod øverst af lag 1, der var 20-35 cm tykt lag af brungrå, løs sandmuld med brændte sten og lidt brændt ler m.m. Herunder fandtes grubens østende lag 4, der var en ca. 5 cm tyk horisont af brændt og ubrændt ler, der også blev registreret i niv. 1 og 2 i grubens NØ-kvadrant (jf. DT 22). Laget var få centimeter tykt, og opfattedes affald. Også i niv. 3 var en lille rest af laget (DT 23). I profilen overlejrede lag 4 delvis det centralt liggende lag 3, der var mørk brungrå sandmuld med en fedtet konsistens og meget trækul, brændt og ubrændt ler. Herunder var lag 5, der overvejende bestod af varmesprængte sten og trækul (jf. DT24). Sammen med de nævnte lag hører lag 2, der sås i profilets vestdel. Herunder var lag 6, der var bemærkelsesværdigt fundtomt, ja næsten sterilt. Herunder var lag 7, 8, 9 og 10, der som hovedelement bestod af mørk lidt fedtet og våd sandmuld med trækul, nister brændt ler og varmesprængte sten. I vestenden af profil 1 sås snittet af det tagbærende stolpehul A2463d (lag 11, 12 og 13), der var nedgravet indtil 25 cm under grubens bund. Lag 6 og 10 brød ikke stolpesporet. Det gjorde til gengæld lag 2. Derfor må A2463d henføres til husets første fase. Det modsvarende tagbærende stolpehul i øst, A2463a, fremkom i grubebunden efter tømningen af sydsiden. Det var nedgravet 39 cm. Den indbyrdes afstand mellem de to stolpehuller var 3,05 m, og konstruktionen var orienteret Ø-V med en drejning mod NV. Bygningens anden fase af tagbærende stolpehuller udgjordes af A2463b og A2463c, der stod med en indbyrdes afstand af 3,05 m, orienteret Ø-V med en drejning mod NV. Disse to stolpehuller var noget forskellige både i forhold til første fase og indbyrdes. Af A2463b var kun bevaret 12 cm, men den var til gengæld pakket med ler på siderne. A2463c var til gengæld 39 cm dyb.

Fund: Bopladskeramik, metalgenstand, basaltstumper, glasperle (hvepseperle?), fragment af trelags enkeltkam, lerklining, forglasset sand og dyreknogler.

Datering: 10. årh. på baggrund af genstandsmaterialet, der omfattede basalt, som på pladsen er fundet sammen med klæbersten, skibsformet ildstål, konisk tenvægt af keramik og østersøkeramik. I kulturlaget i rude N, umiddelbart oveni i sydkanten af A2463, fandtes en arabisk sølv mønt, der endnu ikke er dateret præcist, men vil kunne give en terminus ante quem for forseglingen af grubehuset (jf. T112).

Hus 68

Felt 7

T117. ST138.

Grubehus. A2316, 2316a, 2316b, 2316c, 2316d, 2316e.

I fladen fremstod fyldskiftet som uregelmæssigt pæreformet (3,83 x 3,65 m) med den længste led i nord-sydlig retning. Ved udgravningen viste det sig, at den egentlige grube var 2,25 m i øst-vestlig retning og 2,10 m fra nord til syd. Ikke mindst mod N var et meget tyndt lag over undergrunden, som ikke var en egentlig nedgravning. Selve gruben var nedgravet 18 cm i undergrundssand. Snittet viste, at der mod øst var et 5-8 cm dybt og 110 cm langt fyldskifte, lag 4, der i sin beskrivelse er næsten lig lag 1, men som blev skåret af grubefyldens lag 2 og 3, og derfor ikke indgår i bygningens konstruktion. Der kan muligvis være tale om nedslidning foran en indgang. Fulden var generelt homogen brun sandmuld med trækul og nister af brændt ler. Mod øst sås et bundlag, lag 3, der var betydeligt mørkere end lag 1, og herover var lag 2, der indeholdt små klumper af brændt ler. Den tagbærende konstruktion fremstår ikke som noget skoleeksempel, men menes at udgøres af A2316e, der fandtes ved grubebunden i vest, mens A2316b fandtes i grubebunden omtrent 0,5 m fra østenden af grubenedgravningen. Begge huller er af beskedne dimensioner; kun henved 10 cm dybe, og stod med en indbyrdes afstand af 1,65 m. Udenfor fyldskiftet, d.v.s. øst for lag 4, fandtes stolpehullet A2316a, der var 18 cm dybt med rette sider og flad bund. Afstanden til A2316e var 3,60 m, og skulle A2316a inddrages som tagbærende stolpe, vil det betyde at lag 4 bliver en del af gruben, og det viser snittet ikke. I fyldskiftets nordvestlige kvadrant, i 'udposningen' mod N,

fundtes stolpehullerne A2316c og A2316d, der lignede hinanden meget med rette sider, flad bund og omtrent 20 cm dybe. Hvilken relation de eventuelt har til grubehuset kan ikke afgøres.

Fund: Jernfibel?, krummet stykke af bronzeblik med trekantstempler, fiskekrog af jern med øje, tabletformet tenvægt af sandsten, blå glasflusperle og blåglasperle med pålagt gul bølgelinie.

Datering: 6.-10. årh.

Hus 69

A2247, 2247a, 2247b, 2247c, 2247d.

T116. ST150, 152.

Aflangt rundet fyldskifte (2,50 x 2,05 m), nedgravet 12 cm i undergrundssand med jævn bund. Fylden var homogen gråbrun sandmuld med mange varmesprængte sten og nister af brændt ler. I østenden af grubens bund fandtes stolpehullet A2247a, der var næsten 20 cm i diameter, 16 cm dybt med rette sider og skrå bund. I grubebundens nordside fandtes stolpehullerne A2247b, 2247c og 2247d. A2247b var 29 cm i diameter, 23 cm dybt med stejle sider og rund bund. Det stod i en afstand af 1,70 m fra A2247a, men synes placeret noget acentralt i forhold til den gængse type tagbærende konstruktion. Imidlertid opretholdes tolkningen af A2247 som et grubehus p.g.a. den østlige stolpe sammenholdt med grubens jævne bund og genstandsmaterialet. De to resterende stolpehuller var 7 og 10 cm dybe.

Fund: Bopladskeramik, smedeskæl, lerklining, dyreknogler.

Datering: 6.-10. årh.

Gruber

A2252

T114. ST143.

Aflangt rundet fyldskifte (1,30 x 1,05 m) nedgravet 75 cm i undergrundssand med stejle sider og rund bund. Den øvre halvdel af gruben var fyldt med lys gråbrun sandmuld med varmesprængte sten, enkelte ubrændte sten og lidt brændt ler. Den nedre halvdel prægedes af tre større partier brændt ler med vidjeftryk, der lå indlejret i et lysere gråbrunt sandlag.

A2255

T118.

I fladen et grubelignende fyldskifte med lidt keramik og basalt i toppen, men ved nærmere undersøgelse viste det sig ikke at være en nedgravning. Formentlig en del af kulturlaget.

A2256

T114. ST144.

Aflangt rundet fyldskifte (1,30 x 1,02 m) nedgravet 48 cm i undergrundssand med ujævnt skrånende sider og ujævn bund. Fylden bestod dels af lag 1, der var gråbrun sandmuld med trækulnister, varmesprængte sten og rødbrændt ler, og lag 2, der var heterogent lys gråbrun sand iblandet undergrundssand.

A2261

T117.

Efter muldafrømningen fremstod et mørk fyldskifte i fladen, der blev angivet som A2261. Ved snitningen viste det sig at være en del af kulturlaget, der findes flere steder på pladsen, og at der herunder var tre stolpehuller, der er angivet som A2261a, A2261b og A2261c (jf. ST146).

A2333

T111. ST141.

Aflangt rundet fyldskifte (1,80 x 1,50 m) nedgravet 27 cm i undergrundssand med jævnt rundede sider og bund. Fylden var delt i to horisonter, hvoraf den øvre rummede lidt brændt ler og trækul.

A2343

T111. ST141.

Aflangt rundet fyldskifte (2,00 x 1,60 m) nedgravet 61 cm i undergrundssand med jævnt rundede sider og bund. Fylden var delt i tre horisonter, der omfattede nister af trækul, rødbrændt ler, ubrændte og varmesprængte sten samt dyreknogler.

A2376 og A2377

T116

I fladen to grubelignende plamager, hvorfra der opsamledes et skår af østersøkeramik (Menkendorflignende). En nærmere undersøgelse viste, at der ikke var tale om nedgravninger, men snarere en del af kulturlaget. Snit kikke tegnet.

A2396

T117. ST145.

A2396 fremstod i fladen som et mindre grubelignende ujævnt rundet fyldskifte (1,15 x 1,15 m), der stødte op til A2397. De to anlæg snittedes i samme omgang. A2396 havde rundede sider og bund, og var 33 cm dyb. I sydsiden var den forstyrret af en sekundær nedgravning (lag 1), der rummede et stykke af en kværn.

A2430

T118.

Aflangt lidt uregelmæssigt rundet fyldskifte (3,15 x 2,50 m) nedgravet 10 cm i undergrundssand. Ved udgravning af nordsiden fandtes en plamage af brændt ler på omtrent 40 cm i diameter. Der fremkom ingen fund eller stolpehuller, der kunne godtgøre, at der skulle være tale om et grubehus. Snittet blev ikke tegnet.

A2455

T114.

Større grube, der i fladen hang uadskilleligt sammen med A2456 og A2457. Der blev lagt et øst-vestgående snit gennem A2455 og 2456, der udgravedes på samme måde som et grubehus, og soldet i 3 mm net.

A2455 var ca. 4,3 x 2,7 m og nedgravet 90 cm i undergrundssand med skrå sider og rundet bund. De øvre niveauer var uden brændte sten, men rummede til gengæld en del brændt ler. Ved top af niv. 2 kunne de to gruber adskilles. I niv. 2 fremkom lidt keramik, klæbersten og slagge af forglasset sand. I niv. 3 var meget få lerkarskår, endnu et stykke bronzeblik med nittehuller, men i øvrigt fundfattigt, hvilket blev endnu mere udtalt i de dybeste niveauer. I niv. 4 og 5 var endnu rødbrændt ler, mens niv. 6-8 var homogent med

Fund: Keramik, bronzeblik med nittehuller, jern, klæbersten, forglasset sand, brændt ler, dyreknogler, fiskeben. Hertil to tværpile i niv. 6-9.

Datering: Tilstedeværelsen af klæbersten bør vel placere tilfyldningen af grubens øvre del i 10. årh.

A2456

T114.

Jf. A2455.

A2459

T117.

Del af kulturlag med et flintafslag. Snittet ikke tegnet.

A2462a-c

T120. ST 157

I fladen fremstod A2462 som en mindre grube med keramik i toppen, der ved snitning viste sig at bestå af to adskilte fyldskifter, A2462a og A2462b, med lys fyld og mange varmesprængte sten. Fylden soldedes i 4 mm sold. I bunden af A2462b fandtes stolpehullet A2462c, der i realiteten var to adskilte huller. Lag 2 var 30 cm i diameter, 25 cm dybt med flade bund, mens lag 3 og 4 udgjorde et 50 cm dybt stolpehul på 12 cm i diameter.

Fund: Enkelte skår af keramik af yngre jernalders karakter.

Datering: 6.-10. årh.

A2474

T121. ST164.

Rundt fyldskifte (1,25 x 1,0 m) nedgravet 24 cm i undergrundssand med jævnt rundede sider og bund. Fylden var karakteriseret af smuldrende varmesprængte sten og trækulholdig brunsort sandmuld.

Kulturlag

T111, 112,

Dia: 126

S/H 3: 23.

I nordøsthjørnet af felt 7 blev ved muldafrømningen efterladt et omtrent 82 m² stort område af det kulturlag, der også i 1997 og 1999 blev påvist på østsiden af markvejen. Arealet blev inddelt i 2 x 2 m store ruder, angivet ved bogstaverne A til V, og soldet i 4 mm sold. Kulturlaget fremstod som gråsort med ganske mange varmesprængte sten. Laget var mellem 5 og 13 cm tykt, og genstandsmaterialet opsamledes kun i 1 niveau. I kulturlagets overflade fandtes med metaldetektor en arabisk sølv mønt, og i rude L var en koncentration af brændte sten. Efter fjernelsen af kulturlaget viste der sig at være flere anlæg, der først kunne erkendes i kontrast til undergrundssandet. Det drejer sig om stolpehullerne A2474 og A2476, gruben A2463 (hus 67) og yderligere et grubelignende fyldskifte, A2478 (med et stykke jern i toppen), der meget vel kan vise sig at være et grubehus i rude. Q og P. Fyldskiftet fremkom på udgravningens sidste dag, hvorfor det ikke blev undersøgt nærmere.

Rude

A

Fund

Ikke undersøgt.

B

Ikke undersøgt.

C

Ikke undersøgt.

D

Dyreknogler og flint.

E

Ikke undersøgt.

F

Bopladskeramik, basalt, bronzenål og bronzeblik.

G

Bopladskeramik og basalt.

H	Klinknagle og dyreknogler.
J	Jernnagle, flint og dyreknogler.
K	Bopladskeramik, jern, hvæssesten.
L	Bopladskeramik, fiskekrog af jern uden øje.
M	Bopladskeramik, fragment af avlsten, jern, slagge, vævevægt.
N	Delvist sammenblandet med hus 67, niv. 1.
O	Delvist sammenblandet med hus 67, niv. 1. Jernkniv, slagge.
P	Dækkede over grube med koksgrå fyld.
Q	Bopladskeramik, østersøkeramik, basalt, jern, slagge. Dækkede over grube med koksgrå fyld.
R	Bopladskeramik, jern, jernslagge, slagge af forglasset sand.
S	Meget få fund.
T	Bopladskeramik, østersøkeramik, jern, slagge.
U	Bopladskeramik, jern, slagge, fiskeben.
V	Dækkede over sydøstside af hus 67. Bopladskeramik.

I lighed med erfaringerne fra 1997 og 1999 viste det sig, at kulturlaget ikke omfattede særlig mange genstande. Desuden viste snittet af A2463 (hus 67, jf. ST162-163) at kulturlaget er opstået efter opgivelsen og tilfyldningen af dette anlæg. Kulturlaget omfattede lidt stumper af basalt, der i flere grubehuse på Vester Egesborg er fundet sammen med klæbersten, skibsformet ildstål, konisk tenvægt af keramik og østersøkeramik. Laget er derfor opstået i 10. årh.

Konklusion

Udgravningen af den kystnære del af anløbspladsen viste, at søgegrøfterne fra 1997 i nogen grad var misvisende, hvad angår omfanget af anlæg og grubehuse. Søgegrøfterne havde afdækket enkelte grubehuse samt et større anlæg med ovn, men afrømningen af feltet i 2000 viste, at der mellem søgegrøfterne G og H i virkeligheden var en voldsom koncentration af bygninger i form af otte grubehuse og tre treskibede huse af beskedne dimensioner. Søgegrøft I fra 1997, der gravedes langs skellet længst mod vest, var fuldstændig uden anlægsspor, men 2000-gravningen kunne godtgøre, at der mellem søgegrøft H og I var tre grubehuse og adskillige andre anlæg, og at der vest for søgegrøft I var nok et grubehus og enkelte stolpehuller.

Dateringen af bygninger og andre anlæg viser samme tidshorisont som området øst for markvejen, d.v.s. 6.-10. årh. Der var flere af grubehusene, der omfattede spor efter ovnanlæg i form af sammenklappede ovnkapper af brændt og ubrændt ler.

Afslutningsvis skal der gøres opmærksom på, at detektorafsøgninger i 1996, 1997 og 1999 ikke bidrog med særlig mange fund fra området vest for markvejen. Efter muldafrømningen af felt 7 i 2000 begyndte metalgenstandene imidlertid at dukke op i kulturlaget og i bunkerne, og ikke mindst efter tildækningen af feltet er der fremkommet en håndfuld genstande af samme karakter som på resten af pladsen. Dette forhold beror formentlig dels på, at vegetationen var mere 'vildsom' vest for markvejen end øst herfor i de foregående år, hvorfor detektorafsøgningen både var vanskelig og blev nedprioriteret til fordel for andre, mere tilgængelige arealer.